

LBRIS

We know
books

COORDONATORI:

HEIDI GERARD KADUSON

CHARLES E. SCHAEFER

ÎNCĂ 101 TEHNICI ALE TERAPIEI PRIN JOC

Traducere din limba engleză
de **Sorana Oțetea**

PPT
PSIHOLOGIA
PENTRU
TOȚI
TREI

REDACTARE
 Manuela Sofia Nicolae

DESIGN ȘI ILUSTRĂȚIE COPERTĂ
 Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE
 Cristian Claudiu Coban

DTP
 Ofelia Coșman

CORECTURĂ
 Dana Anghelescu
 Oana Apostolescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Încă 101 tehnici ale terapiei prin joc /
 Heidi Gerard Kaduson și Charles E. Schaefer (coord.) ;
 trad. din lb. engleză de Sorana Oțetea. - București :
 Editura Trei, 2022
 Conține bibliografie
 ISBN 978-606-40-1474-0

I. Kaduson, Heidi Gerard (coord.)
 II. Schaefer, Charles E. (coord.)
 III. Oțetea, Sorana (trad.)
 159.9

Titlul original: *101 Favorite Play Therapy Techniques*,
 Volume 3

Autori: Heidi Kaduson și Charles Schaefer

Translated from the English Language edition of 101
 Favorite Play Therapy Techniques, Volume 3, by Heidi
 Kaduson and Charles Schaefer, originally published
 by Jason Aronson Inc., an imprint of The Rowman &
 Littlefield Publishing Group, Inc., Lanham, MD, USA.

Copyright © 2002 by Heidi Kaduson and Charles
 Schaefer.

Translated into and published in the Romanian
 language by arrangement with Rowman & Littlefield
 Publishing Group, Inc. All rights reserved.
 No part of this book may be reproduced or transmitted
 in any form or by any means electronic or mechanical
 including photocopying, reprinting, or on any
 information storage or retrieval system, without
 permission in writing from Rowman & Littlefield
 Publishing Group.

Copyright © Editura Trei, 2022
 pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
 Tel.: +4 021 300 60 90;
 Fax: +4 0372 25 20 20
 e-mail: comenzi@edituratrei.ro
 www.edituratrei.ro

Cuprins

Prefață	15
Colaboratori	19
Secțiunea Unu	
Artele expresive	25
1. Colajul familiei	26
<i>Jerri Simms Shepard</i>	
2. Exprimarea problemei prin desen	32
<i>Peggy Woehrlen</i>	
3. Tehnici pentru rezolvarea problemelor: Mânuirea procesului de luare a deciziilor	41
<i>Judith D. Bertoia</i>	
4. Tehnici pentru rezolvarea problemelor: banda desenată	49
<i>Judith D. Bertoia</i>	
5. Sculptura durerii	59
<i>Brenda L. Biederman</i>	
6. În amintirea lui... sau Torța Iubirii: o tehnică de procesare manuală	64
<i>Betty Bedard-Bidwell</i>	
7. Proiectul artistic al familiei	69
<i>Judith A. DeTrude</i>	

8. Pictura cu nisip <i>Denise K. Filley</i>	74
9. Desenarea senzorială/kinetică a mâinii de către familie <i>Denise K. Filley</i>	80
10. Toate sunt încurcate <i>Paris Goodyear-Brown</i>	87
11. La vânat de instrumente de relaxare <i>Teresa A. Glatthorn</i>	92
12. Sentimente invizibile <i>Sueann Kenney-Noziska</i>	98
13. Utilizarea metaforei pentru pregătirea atență a procesului terapeutic prin joc: golirea unui coș de gunoi plin de sentimente <i>Nancy Riedel Bowers</i>	103
14. Marfarul <i>Jacqueline Johnson</i>	110
15. Apă și ulei — se amestecă ele? <i>Diana Malca</i>	116
16. Desen de grup <i>Jean Stirling Albaum</i>	120
17. Desenarea soluției <i>David Hudak</i>	124
18. A-ți lua rămas bun: ruperea verigilor din lanț <i>Brenda Lawrence</i>	131
19. Cartea mea de povești <i>Inés Schroeder</i>	135
20. Graficul sentimentelor <i>Maryanne Bongiovani</i>	140
21. Sentimentele ursulețului de pluș <i>Mary Determan</i>	146
22. Fă un „desen“ al familiei <i>Heidi Gerard Kaduson</i>	153

23. Creierul meu <i>Jennifer Fortier</i>	158
24. Conectează-te, deconectează-te <i>Celia Linden</i>	167
25. Lucrul cu imaginile ludice ale copiilor temători <i>Bertha Mook</i>	173
26. Povești în nisip <i>Erika L. Surkin</i>	181
27. Cartea de povești terapeutice de înaltă tehnologie <i>Erika L. Surkin</i>	187
28. Peretele furiei <i>Karen M. Sribney</i>	192
29. Aventura din junglă (sau din oraș) <i>Lawrence C. Rubin</i>	197
30. Combinarea artei cu terapia în lădița cu nisip în cazul copiilor abuzati sexual <i>Carla J. Reyes</i>	202
31. Activitatea peretelui cu sentimente <i>Sharon Picard</i>	209
32. Forme și instrucțiuni <i>Sharon Picard</i>	214
33. Sculpturi din sentimente <i>Ruth Ouzts Cash</i>	218
34. E petrecerea mea <i>Jodi Ann Mullen</i>	224
35. Jocul cu loțiunea: o tehnică din terapia prin joc <i>Margery Lewy Rieff</i>	228
36. Desenul în trei dimensiuni: transcenderea timpului <i>Nancy F. Cincotta</i>	231

37. Diagrama interacțiunilor familiale ...	237
<i>Kathleen Truax</i>	
38. Cartea sentimentelor	241
<i>Neresa B. Minatrea și Susan H. James</i>	
Secțiunea a doua	
Păpușile	247
39. Păpușa tăcută	248
<i>Sylvia Fisher</i>	
40. Folosirea teatrului de păpuși împreună cu fotografia: o tehnică de vindecare	252
<i>Vivian Gentz</i>	
41. Părintele ca actor invitat	258
<i>Jennifer Baggerly</i>	
42. Soluționarea problemelor în terapia prin joc	265
<i>Susan M. Swearer</i>	
Secțiunea a treia	
Poveștile	271
43. Totemul Bățului vorbitor: O tehnică de terapiu prin joc pentru familie, pentru învățarea ascultării, prezenței și exprimării adevărului propriu	272
<i>Deborah Armstrong Hickey</i>	
44. Povestea extinsă	278
<i>Jeffrey S. Ashby, Shane Blasko, Linda Pak Bruner, Jim Martin</i>	
45. Lucrul cu visul copilului	283
<i>Melissa V. Bush</i>	
46. Împărtășirea frumuseții pentru animarea spiritului	288
<i>Vivian Gentz</i>	
47. Unde mă aflu? Efectele imigrației asupra copiilor	294
<i>Diana P. Malca</i>	

48. Poarta către un loc special	300
<i>Tracy C. Leinbaugh</i>	
49. Interpretarea teatrală a poveștilor în terapia prin joc	306
<i>Shelley A. Jackson</i>	
50. Împărtășirea poveștilor în stil adlerian	312
<i>Terry Kottman</i>	

Secțiunea a patra

Grupurile	321
51. „M-am săturat de...” ouă	322
<i>Paris Goodyear-Brown</i>	
52. Provocarea turnului Jenga	326
<i>Heidi Gerard Kaduson</i>	
53. Șarada sentimentelor	330
<i>Cynthia Reynolds</i>	
54. Jocul de-a ghicitul	335
<i>Bob H. Milich</i>	
55. Jocul cu hârtia igienică	341
<i>Norma Y. Leben</i>	
56. Jocul picnicului în spațiu	345
<i>Norma Y. Leben</i>	
57. Panoul dispoziției	354
<i>Janice Jung</i>	
58. Vasul cu aur de la capătul curcubeului	361
<i>Karen L. Hutchinson</i>	
59. Locul meu special	369
<i>Mary T. Foret</i>	

Secțiunea a cincea

Jucării	373
60. Balonașe, pene și respirație	374
<i>Teresa A. Glatthorn</i>	

61. Hai să-ți văd mușchii puternici: o tehnică de joc antrenantă și interactivă	379
<i>Sandra L. Lindaman</i>	
62. Mingile de interacțiune	388
<i>Kyla Chambers</i>	
63. Dulăpiorul cu jucării	397
<i>Nancy Kuntz</i>	
64. Jocul Darts din cauciuc	404
<i>Sylvia Fisher</i>	
65. Jocul cu apă-și-nisip sau jocul senzopatic	408
<i>Joop Hellendoorn</i>	
66. Linia inimii și a vieții: reconstrucția narativă în sprijinirea jocului cu căsuța păpușilor	418
<i>Suzanne Getz Gregg</i>	
67. Crema de ras	426
<i>Corinne H. Greenberg</i>	
68. Cartonajele vorbitoare	432
<i>Peter Mortola</i>	
69. Emoțiometrul	439
<i>Lawrence C. Rubin</i>	
70. Să ne jucăm cu mingea	444
<i>Mary Lou Sherry</i>	
71. Crearea unui nou scenariu în lădița cu nisip	450
<i>Daniel D. Sweeney</i>	
72. Bagheta magică	457
<i>Virginia B. Allen</i>	
73. Jocul tonului emoțional	462
<i>Heidi Gerard Kaduson</i>	
74. Bule și limite	467
<i>Teresa M. Christensen</i>	
75. Balonul cu mesaj	474
<i>Cindy A. Stear</i>	

Secțiunea a șasea

Jocurile	479
76. Jocul calculelor aritmetice	480
<i>Heidi G. Kaduson</i>	
77. Tehnica Jocul măgărușului	484
<i>Michelle Hodsdon</i>	
78. Subiecte	490
<i>Sylvia Fisher</i>	
79. Jocul de-a oposumul	494
<i>Jo Anne Mitchell</i>	
80. Jocul „Construiește-ți propriile sentimente“	499
<i>Joop Hellendoorn</i>	
81. Jocul batistuței furioase	503
<i>Denise K. Filley</i>	
82. Jocul Călătoriei în timp	507
<i>Brenda Lawrence</i>	
83. Jocul Cartonajelor cu sentimente	512
<i>Maryanne Bongiovani</i>	
84. Jocul Gestalt de imagerie pentru doliu	517
<i>Dora C. Finamore</i>	
85. Jocul Coroanei: de-a regii și reginele	522
<i>Dennis C. Gold</i>	
86. Jocul Feedbackului	526
<i>Chari Campbell</i>	
87. Jocul cu pana și piatra	533
<i>Melissa F. Kalodner</i>	
88. Jocul de luptă și alinare cu ghemotocul de vată	537
<i>Evangelina Munns</i>	
89. Trasul la țintă	543
<i>Inés Schroeder</i>	
90. Întâlnirea cu domnul Șmecher	550
<i>Saralea E. Chazan</i>	

91. Jocul de grup cu fasolea pestriță	555
<i>Adeyinka M. Akinsulure-Smith</i>	
92. Pietrele îngrijorării	559
<i>Judith Anastasia</i>	
93. Pescuitul de sentimente	567
<i>Daniel Yeager</i>	
Secțiunea a șaptea	
Alte tehnici de lucru	573
94. Crearea unei ambiante pentru terapia prin joc cu copii afro-americani	574
<i>Alvin Ramsey</i>	
95. Momentul oportun: răspunsul terapeutic în cabinet	584
<i>Wendy M. Miller</i>	
96. Corpul meu îmi aparține numai mie ...	593
<i>Claire Milgrom</i>	
97. Ancheta ascunsă	598
<i>H. Mike Kanitz</i>	
98. Utilizarea tehnicilor de terapie filială în școala elementară, cu copiii aflați la vârsta latenței	603
<i>Linda Herschenfeld</i>	
99. Nume de indieni (nativi americani): o tehnică terapeutică prin joc	609
<i>Sandra B. Frick-Helms</i>	
100. Tehnica Curățeniei Creative	620
<i>Dale-Elizabeth Pehrsson</i>	
101. Ochelarii pentru viitor, vorbind cu viitorul: vizualizarea comportamentului dorit	625
<i>Robert W. Freeman</i>	
Despre coordonatori	631

*Tuturor copiilor din lume
Vă mulțumim*

Lawrence C. Rubin, Ph.D., terapeut pentru copii

Inés Schroeder, Psy.D.

Karen M. Scribney, B.Sc., M.Ed., Eckert, Scribney &
Associates

Jerri Simms Shepard, Ed.D., Gonzaga University

Mary Lou Sherry, consilier acreditat, asistentă
socială pentru copii

Cindy A. Stear, Psy.D., Common Boundary Wellness
Center

Susan M. Swearer, Ph.D., University of Nebraska

Daniel S. Sweeney, Ph.D., George Fox University

Erika L. Surkin, M.Ed., terapeut pentru copii

Kathleen Truax, MS., terapeut de familie și de cuplu

Perry Woehrlen, asistent social acreditat pentru
copii, supervisor pentru terapeuți de copii

Secțiunea Unu

Artele expresive

COLAJUL FAMILIEI

Jerri Simms Shepard

INTRODUCERE

Terapeuții care lucrează în circumstanțe diverse și multiculturală sunt adesea provocați să găsească modalități prin care să-și ajute clienții să-și exprime sentimentele și să-și spună povestea vieții. Acest lucru poate fi în mod special dificil atunci când lucrăm cu persoane care provin din familii disfuncționale sau problematice, însă le furnizează modalități de a vorbi despre dinamicile familiale. Jung (2008) a sugerat că artele expresive reprezintă o conexiune esențială cu lumea interioară a sentimentelor și a imaginilor.

M-am întâlnit inițial cu această tehnică la sfârșitul anilor 1980, la o conferință pentru consilierea copiilor și adolescenților care au fost abuzați sexual. Într-un atelier, participanților li s-au dat descrieri de caz, inclusiv informații despre familii și li s-a cerut

să reflecteze la cum ar fi să fie *acel* copil, în *aceea* familie. Apoi li s-a cerut să creeze colaje din hârtie colorată, care să înfățișeze copilul respectiv și familia lui. A devenit evident că tehnica experimentală a colajului avea mult mai mult sens și îi implica mai mult pe participanți și pe observatori, decât simpla lecturare și discutare a scenariilor de caz.

În activitatea mea de psiholog școlar și de consilier marital, de familie și de copii, am început să aplic clienților mei tehnica utilizării colajelor pentru descrierea familiilor lor și am fost uluit de informațiile pe care aceasta le-a furnizat. Am constatat că ei au creat diferite colaje în timpul consilierii, ilustrând modificarea modului în care își percepeau familiile, pe măsură ce începeau să se individueze și să iasă din disfuncțiile familiilor.

ARGUMENT

Conceptul de inteligențe multiple (Gardner, 2018) explică faptul că oamenii se exprimă în multe feluri. Consilierea și psihoterapia se bazează de obicei pe un model verbal, care necesită abilități lingvistice verbale, tipice pentru practicile educaționale occidentale, caucaziene. Mulți clienți sunt limitați în exprimarea lor verbală, mai ales atunci când engleza este a doua lor limbă sau mediul sau orientarea lor culturală nu aparțin culturii dominante. Clienții pot fi limitați în exprimarea verbală și atunci când au fost traumatizați. În unele cazuri de abuz infantil, copiii sunt amenințați cu escaladarea violenței față

de ei sau de cei dragi în cazul în care ar divulga abuzul și l-ar identifica pe abuzator. În aceste situații, este important să găsim alte căi prin care clienții „să spună“ ce s-a întâmplat. Pentru a ne respecta clienții, este esențial să le furnizăm moduri alternative pentru a-și spune povestea, iar tehnicile nonverbale, așa ca art-terapia, se pot dovedi chiar folositoare. Arta se poate folosi ca proces de transformare de sine prin intermediul formării active a unui obiect (colajul familiei). Franklin (1992) a declarat că, pentru clienți, lucrul cu materiale artistice echivalează cu transformarea potențialului lor fizic și simbolic.

Când un client își descrie familia și pe sine, este adesea util să avem un cadru de la care să începem. Tehnica colajului este securizantă: clienților nu li se cere să deseneze sau să creeze imagini exacte. Li se cere să decupeze bucăți de hârtie colorată de diferite forme și să le lipească pe hârtie. Procesul este simplu și rapid.

DESCRIERE

Clientului i se cere să-și zugrăvească familia, folosind hârtie colorată, sub formă de colaj. Familia înfățișată poate fi familia de origine sau situația familială actuală. Clientului i se oferă hârtie de diferite culori, lipici și o suprafață plană pe care să lucreze. I se spune să aleagă mai întâi o culoare care să reprezinte fundalul (climatul) familial. Apoi este rugat să rupă o formă de hârtie care să reprezinte fiecare membru al familiei, inclusiv pe el însuși și să plaseze toate

formele (adesea de culori diferite), pe foaia aleasă drept fundal. După ce termină, este întrebat dacă i-a reprezentat pe toți membrii familiei. Clientul este apoi rugat să descrie colajul. Terapeutul folosește un răspuns verbal minimal pentru a încuraja clientul să descrie colajul, însă nu-i interpretează creația. Eu le spun mereu clienților că voi consemna propria lor descriere a colajului și o voi alătura colajului, în dosarul clientului.

Terapeutul observă fundalul, prezența sau absența anumitor membri ai familiei, modul în care sunt reprezentați și proximitatea membrilor. Uneori, clienții omit intenționat anumiți membri sau îi lipsesc pe spatele colajului sau pe o altă foaie. Procesul construirii colajului prezintă și el mult interes: unii clienți îl termină în câteva minute, alții muncesc din greu la fiecare pas sau pur și simplu nu pot finaliza proiectul. Observarea atentă a procesului este esențială.

APLICAȚII

Această tehnică este utilă cu clienții provenind din diferite medii culturale. Comparativ cu alte tehnici de art-terapie, care pot inhiba persoanele care consideră că nu au talent, colajul nu necesită abilități artistice și este securizant pentru clienți. Chiar și ruperea hârtiei induce relaxare, deoarece nu necesită decuparea unor forme perfecte cu foarfeca. Copiii și adolescenții sunt foarte receptivi la această tehnică, care îi implică adesea mai mult decât unele dintre

terapiile verbale. Anumite colaje pot fi create de-a lungul unei perioade, pe parcursul terapiei, pentru a ilustra modificările percepțiilor clienților asupra membrilor familiei. Colajul familiei este foarte antrenant și furnizează multe informații terapeuților.

Eu am lucrat în psihoterapie cu clienți care au fost abuzați și/sau neglijați. Am folosit colajul familiei cu numeroși copii, adolescenți și adulți la începutul sesiunii, ca parte a evaluării inițiale. Copiii au nevoie de puțină încurajare cu această tehnică, în schimb adulții sceptici vizavi de orice formă de tehnică artistică sau prea autocritici ar putea fi întrucâtva rezistenți. Am contracarat rezistența inițială explicând că exprimarea vizuală este doar o altă formă de limbaj și nu există moduri greșite de realizare a colajului familiei. Majorității clienților îi place să facă ceva diferit de terapia vorbită. De asemenea, cei mai mulți sunt curioși de propriile creații.

În multe cazuri de abuz sau neglijare, clientul nu se include pe el sau pe un membru important al familiei. Uneori, un membru al familiei este omis deliberat sau este lipit pe dosul paginii. La finalizarea colajului, îl întreb întotdeauna pe client dacă întreaga familie este reprezentată. După ce copilul descrie colajul, terapeutul continuă cu întrebări non-directive. Eu păstrez originalul datat sau o fotografie a originalului în dosarul clientului.

Ca îndrumător pentru masteranzii în consiliere și educație, le cer studenților mei să prezinte multe studii de caz, care întotdeauna includ colajul familial ca parte a evaluării. Masteranzii creează colajul din perspectiva copilului, pe baza cunoștințelor dobândite

ca profesor sau consilier al copilului. Mă minunez de insightul și de emoția pe care le trăiesc studenții mei atunci când creează colajul familiei din perspectiva copilului. Aceasta este o tehnică plină de forță, transculturală, care aduce multe informații și care oferă noi căi pentru a înțelege clienții și percepția lor asupra propriilor familii.

Referințe

- Franklin, M. (1992). Art therapy and self-esteem. *Journal of the American Art Therapy Association*, 9(2), 78.
- Gardner, H. (2018). *Inteligențe multiple. Noi perspective*. București, Sigma.
- Jung, C.G. (2008). *Amintiri, vise, reflecții*. București, Humanitas.

EXPRIMAREA PROBLEMEI PRIN DESEN

Peggy Woehrlen

INTRODUCERE

Copiii au dificultăți în a-și înțelege sentimentele din cauza naturii lor complexe și abstracte. Țelul comun al terapeuților pentru copii este asistarea copilului în identificarea, numirea și înțelegerea propriilor sentimente. A-i oferi copilului un mijloc prin care nu doar să-și identifice sentimentele, ci să le scoată la suprafață și să le dea glas, reprezintă o modalitate eficace de a ajuta copilul în dobândirea înțelegerii și controlului asupra propriilor sentimente.

ARGUMENT

În activitatea mea cu copiii și adolescenții caut mereu modalități prin care clienții mei să-și înțeleagă cu adevărat experiențele interioare. De regulă, ei pot deține o înțelegere intelectuală asupra propriilor emoții, însă doar atât. În consecință, mulți copii și adolescenți vor somatiza aspectele mai adânci ale unei trăiri, doar pentru că nu știu ce altceva să facă. În lucrul cu copiii traumatizați, desenul este un mijloc minunat de lucru pentru intrarea în procesul de perlaborare a tuturor aspectelor trăirii lor traumatice, în special a „celor mai rele momente“, căci abilitățile lor cognitive sunt dezactivate în acele momente, din cauza sentimentelor de frică și de neputință. Aplicarea acestui concept și acestei tehnici unei game mai largi de trăiri emoționale a înregistrat un succes substanțial chiar și cu cei mai rezistenți copii sau adolescenți. Aceasta se datorează parțial retragerii atenției de la client și reorientării ei spre procesul desenării.

DESCRIERE

Așezați-vă la o masă împreună cu clientul; furnizați-i hârtie albă tip A4. În funcție de vârsta copilului, îi veți oferi creioane, markere, creioane colorate sau pasteluri. Un copil mai mic va considera creioanele mai potrivite, iar adolescenții vor prefera creioanele colorate sau vor fi atrași de potențialul artistic al pastelurilor.

Terapeutul: „Aș vrea să desenezi zonele din corpul tău unde ai aceste senzații“. De obicei, clientul desenează o imagine a întregului său corp, cu o singură referire scurtă la senzația corporală a trăirii respective. Vezi imaginea 2.1.

Imaginea 2.1.

Copilul: „Păi, nu prea știu. Cred că e cam așa. Simt în cap o senzație de frică și de îngrijorare“. Atunci când copilul nu se simte confortabil în ceea ce privește propria abilitate de a desena, se va grăbi adesea să termine exercițiul sau va emite comentarii negative la adresa modului în care arată desenul lui.

Terapeutul: „Știi, chiar îmi doresc să înțeleg cum te simți când ești speriat și îngrijorat, așa că te rog să-mi faci aici un desen (și arată spre un spațiu alăturat primului, dar pe aceeași pagină) al capului tău și în special al zonei unde se află aceste

senzații“. Apoi aștept ca el să reînceapă să deseneze. Vezi imaginea 2.2.

Imaginea 2.2. Mi-e frică.

De obicei, copilul se va opri un moment, ca să se concentreze pe trăirea interioară, și apoi va începe să deseneze. Uneori, copilul nu va fi capabil să dea mai multe detalii, așa că va fi necesar să-l îndrumăm cu câteva întrebări, cum ar fi: „Am vorbit înainte de durerile tale de cap, ai putea desena cum le simți?“ „Ai menționat că gândurile tale încep să galopeze când ești îngrijorat; desenează cum se simte asta.“ În acest moment, scopul este să ne arătăm interesul și sprijinul astfel încât clientul să folosească procesul de desen pentru a-și exprima vizual trăirea interioară. Dacă desenul este încă destul de vag, îl rog pe copil să adauge cuvinte la imagine. Apoi întreb dacă a apărut ceva nou, pe care nu l-a observat înainte, și ce reacție